

S O K F É L E .

VI szám Béts. Május 18-dik napján. 1832

Statistikai Jegyzetek.

T. T. Kovács Mátyás Egri Érseki megyebéli Al-
dozópap szerkeztetése alatt megjelent *Egyházi folyó-
írás* 1-ső füzeté szerint az egyházi megyék schematis-
musát áttekintve Magyar Ország, a' hozzá tsatolt tar-
tományok, 's Erdély-nagyfejedelemség Catholica diák
szertartású szentegyházának 1830 statistikai állapotja
következő vala: Az egész szentegyházat, melly
5,779,383 hívet számlál, 's 21 megyére (a' pannonhalmi
főapátsággal) 327 alesperesi kerületre, 3360 parochiá-
ra, 1388 káplánságra, 's 14,940 fiókegyházra osztatik,
kormányozza 3 érsek, 17 megyés püspök, 1 főapát,
35 val. apátság, 54 valós. prépostság, 101 főesperestség,
23 káptalan, 240 kánonokság. (Az apátság, 's pré-
postságok között 14 szerzeteseké, 5 apátság t. i. a'
Sz. Benedeki rendé, 4 a' Cistercitaké, és 5 prépostság
a' Praemonstrati rend kánonokié). Az isteni tiszteletet
egyedül magyar nyelven 977 parochián; magyar, 's
más idegen ajakkal vegyest 1481-en tartják; tótul
744-en; horváton 303; németen 229; illyr nyelven
78; vandalon 14-en; 's örményen 4-en. A' szerzetes
monostorok száma 218: közöttök 2 Sz. Antal örmény-
barátié. Benedek rendieké 12; Carmelitaké 1; Cister-
citaké 6; Dominicanusoké 4; Sz. Ferencz szerzetesié
129 (különösen a' bolgár tartománybelieké 3, Kapiszt-
rán félieké 16, Capucinusoké 9. Sz. Keresztieké Hor-
vát országban 4, Sz. László félieké (Ladislaitaké) 14;
Maria félieké 20, Minoritaké 17, Üdvezítő félieké 25,
Sz. István félieké 21). Az irgalmas barátoké 12; kegyes
iskolabelieké 27; Praemonstratiaké 10; Szervitaké 3;

Toldalék a' M. Kurírhoz.

angol kisaszszonyoké 1; Erzsébeti apátságé 2; Notre-dámaké (Boldogasszonyunk szüzeié) 1, Ursulinaké 8. — A' tsupán magyarországi cath. görög egyház 3 püspökmegyében 678,756 hívet számlál, 18 kanonoksággal, 74 alesperességgel, 805 parochiával, 19 káplánsággal, 2,521 fiókegyházzal, 's 7 bazilita szerzetbeli klastrommal. Az erdélyi, 's horvátországi egyesült görög egyházak száma nints feljegyezve, mivel a' horvátkörösi, 's erdély-fogarasi püspökmegyék schematismusihoz nem juthatott a' Közlő. Így öszszeleg az egyedül magyarországi diák 's görög Cath. szertartású keresztények száma 15,42,253. — A' nem egyesült görög *egyház* száma 1214; az ágostai vallásuaké 574, helvétziai valláskövetőké 1649, Zsidó synagogaké 411. Vajha ez utóbbi négy osztálybéli honföldieink lélekszámát szerentsénk lehetne minélelebb olvasni az egyházi folyóirásban, mellyből e' közleményt egész örömmel költsönöztük. Megyéink egyházi fejeinek van legoltsóbb, leghivebb, 's legbiztosb módjok népesedésünk megtudhatására, vallási, nyelvi, számi, 's egyéb tekintetben, azért általánosán ezer köszönet a' haza 's tudományosság nevében mind azon világos lelkű érsekeink, 's püspökeinknek, kik schematismusikat nem tsupa név — 's tímtárrá fordítják évenként, hanem megyéik archaeologiai datumit is közölve minden valásfelek népességét is híven tudatják a' n. mélt. magy. K. helytartó Tanáts intéző nyilvános kívánata szerint nemzetünkkel, 's így azokat fokenkénti művelődés, 's haladásban valódi történeti, és statistikai érdemű füzetekké betsesítni buzognak.

Az Ánglus Kurir egy Tartományi Újság után beszéli elő a' következő történt dolgot, mely, a' mint szóll, megbetsteleníti az Emberiséget, vissza teszi azonTarto-

mányt, hol ilyenek esnek, a' durva bárdolatlanság századiba, 's bebizonyítja, hogy nem egyedül a' Parlamentumi Újjítás szükséges azon rang megérdemlésére, mellyet foglal el az Anglus Nemzet a' mai civilisált Nemzetek sorában; hanem általjában a' törvények megjobbítása, szükséges újak hozása, és az emberiség nevelése is megkívántatik az emberi méltóságot fenntartó kötelességek tiszteletére 's telyesítésére Egy Aszszonynak Férje által lett közönséges eladattására van a' tzelzés, mely Ápr. hónap 7-dikén Carlisle-ben történt. Thompson Jósef egy falusi lakos, elvett 1829 eszt. egy 22 esztendő s aszszonyt. Nem tetszvé n éki e' házasság, kihirdetteti eladó szándékát, 's a' meghatározott órára megérkezik a' már akkor kívánsi Nézőkkel megtelt piatzra.

Nem lévén gyermeke Férjétől az Aszszonynak, ki a' mellett, hogy szépen volt öltözködve, igen jó indulatúnak, 's elég szeretetre méltónak tetszett és sokszor ki lévén téve a' per-patvarnak, fenyegetéseknek, nagyon megelegettnek mutatta magát azon változással, mely reá nézve munkában volt. Az árúba botsátott aszszony egy nagy székre volt állítva, — nyakán egy szalma kötél, — ruhái a' legújabb módi szerént készítve, — szóval, semmi kémélve nem volt, a' mivel szeretőket bájoljon magának. Mellette állt férje, 's körül belől így szóllott a' felgyülekezett Közönséghez: „Uraim! im bemutatam az Uraknak az én feleségemet Thompson született Wiliamson Mária Annát, kit a' legtöbbet ígérőnek akarok eladni. Ő színtűgy óhajtja, mint én a' mi örökös elválásunkat.

Ő kigyó volt az én keblemben. Gyönyörűség 's gazdagságom jó karban tartása tzeljából vettem el őtet; de ő gyötrelmemmé lett, házi átkommá, — éjjel bósorkány, nappal ördög volt. (hangos nevetés).

Én igazán beszéllek, Uraim, midőn mondom, hogy az én legforróbb kívánságom az, hogy bártsak örökre megmenekedhetnének a' magokat unszoló, feleszszonyoktól. Kerüljék az Urak ezeket, mint veszett kutyát, mint dühös oroszlánt, mint töltött pisztolyt, mint cholera-nyavalyát, mint Etnát tűz okadásakor, mint meg annyi szerentsétlen tsillagű tüneményeit a' Természetnek. —

Most, minekutánna meg mutattam az Uraknak az én feleségem árnyék - oldalát, erőtlenségeit, hibáit megesmertettem; most már illő, hogy megmutassam az ő mosolygó oldalát is. Ő tud románt olvasni, 's tehenet fejni; ő tud sirni, 's nevetni szint oly könnyűséggel, mint az Urak midőn szomjúhozna egy pohár sert kiürítnek; — ő tud vajat köpülni 's a' szolgálókra perelni, — tudja fújni a' Moore nótáját, fejkötőjét, keszkenőit egyengetni, — 's ha nem tud is rhumot, genièvre-t vagy whiskyt készíteni, legalább hosszú tapasztalásánál fogva tud itéletet hozni minéműségekről..... Őtet, minden előszámlált tulajdonságival együtt oda adom az Uraknak 50 schillingért.“

Kevés óra mulva megvette a' Menyetskét *Henri Mears*, egy Pensionarius, 22 Schillingen és egy Newfoundlandi kutyán. A' szerentsés pár elhagyta azonnal a' várost a' nép örvendezési 's éljen kiáltási között, — Thompson pedig az eladó férj, a' képzelhető legnagyobb kedvel, rá kötvén új kutyájára a' szalmakötelet, mellyet kedves feléről, leoldozva, betért a' legelső kortsmába, hogy ott vigan töltse el e' szerentsés nap hátra lévő részét.!!!

New-York-ban, (éjszaki Amerikában) melly városnak mintegy száz ezer lakosai vannak, az Orvos Doktorok számát 400-ra teszik, a' kiknek ott igen

jó állapotjok van. Mert minden orvosi látogatásnak szabott ára 1 Dollár (2 for. 18 kr. p. p.), de a' tehetősebbek két Dollárt szoktak adni. Ha orvosi tanácskozásba hívják a' Doktort, annak díjja 5 — 10 D.; mikor gyermekszülő aszszonyhoz, akkor 20 — 25 D.-t fizetnek; szinte illy gazdagon fizetik a' Seborvosok operatioikat is. Legjobb karban vannak jövedelmekre nézve az orvosi tudományokat tanító Professorok Philadelphiában és New - Yorkban, holott a' Kormány-széktől semmi fizetések nem jár, 's azzal kell beérniük, a' mit tanítványaiktól honorariumúl bévesznek. De minthogy az Orvosokat és Ügyvédöket fáradtságaikért leggazdagabban megjutalmazták; a' legtehetősebb famíliák gyermekeiket többnyire Doktorságra és Törvénytudományra taníttatják, a' honnan a' nevezett két városban mindenkor nagy számmal vannak a' tanulók. Pensilvaniából esztendőnként 400 — 500-an tanulnak annak fővárosában Philadelphiában, kik közül mindenik 20 Dollárt tartozik a' Professorának a' letzkékért fizetni. Ha már a' tanulók számát tsak 400-ra teszszük is, egy egy Professor évenként 8000 Dollárt vesz be, a' mit előre kell lefizetni, azért pedig az ottani rendtartás szerént, tsak négy hónapig tanít, ú. m. Nov. 15ő napjától kezdve Mártz. 15ő napjáig.

Miért nem házasodtak meg *Kant* és *Hippe*? Mind a' két híres tudós szép vagyont hagyott maga után halálakor, sőt még Hippel gazdag ember is volt, midőn megholt. Mind a' kettő hathatósan ajánlotta az ifjúságnak a' házassági életet 's intették tanítványaikat, hogy annak idejében megházasodjanak: magok azomban soha meg nem házasodtak. Ha kérdezték őket, miért nem vettek ők magoknak feleséget? e' volt a' feleletek: Midőn megházasodhattunk volna, nem voltunk olyan

állapotban, hogy feleségünket eltarthassuk; midőn pedig már ebben módunk lett volna, már megöregedtünk. — Szerentséjére az emberiségnek sokan nem illy akadékok; 's úgy gondolkozván, hogy ügyességek és szorgalmok után feleségeket eltarthatják, kezét nyujtnak szívek kedveltjének.

Egy üres idejű Anglus felszámította, hogy körülbelől mennyi időt vesz el az olyan ember, a' ki tobákolni szokott. P. o. a' ki minden *ötz* minutumban (hatszor egy óra alatt) *egy* szippant, az napjában (a' nappalt 16 órára számítván) 96 szippantatot vészen. A' pikszisnek elővételére, a' fedélnek felnyitására, a' portubáknak kitsípésére és felszippantására, a' kaputra eső pornak leverésére, a' pikszisnek eltevéseére, a' zsebkendőnek elővételére, és orrának rendbe hozására rendszeren mindenkor *másfél* minutum kell néki; a' mitőle napjában, ha 96-szor szippant, 2 órát és 24 minutumot ragad el. Vegyünk már most fel egy olyan embert, a' ki 40 esztendeje miolta tubákol, annak öszveséggel 1,401,600 szippantatot kellett venni és (minden szippantásra *másfél* minutum) öszveséggel 2,102,400 minutumot kellett reá elveszteni. — Hány órát, napot, és esztendőt tégyen az? az Olvasó könnyen felvetheti.

Ez alatt a' tzim alatt: *Az örökös Játékszín*, egy Lipsiai Ujságlevélben ezt olvassuk: „Játékszín a' világ. Színjátékok az emberek. A' játszani való darab a' Történet munkája. A' röllékat a' szerentse osztogatja ki. Nézők a' philosophusok. A' lo'sikban és zártzésekben a' gazdagok ülnek, a' szegények fent a' karpadokban és galleriákban állanak. Frissítőt a' szép nem hordoz. A' kiket a' szerentse elhagyott vagy ellefejtett,

azok a' métszet igazgatják 's a' gyertyákat koppantgatják. Mu'sikát mellé a' Bolondság tsinál; és a' kárpitot le 's fel az Idő vonja.

A' híres *Scott Valter*, ki most Nápolyban mulat, a' mint halljuk, megint egy uj Románon dolgozik. A' Máltai Rend historiájából választotta reá a' tárgyat. Hihetően a' minapi Máltában mulatása adta reá a' legelső gondolatot.

Duplex libelli dos est; quod risum movet,

Et quod prudenti vitam consilio monet.

Nem jó a' kisgyermeket ideje előtt oskolába adni.

Bizonyos nagy városban egy polgár, — éppen a' piatz útszán lakván, a' hova héti vásáronként sok szer szokot vidékről bégyülni, — így gondolkozott. Ezt a' tsintalan fiút már tsak oskolába kell adnom, hogy itt az útszán a' szekerek el ne gázolják, vagy a' ló agyon ne rugja. Hiszen ha semmit sem tanulhat is még, legalább ülni tanul 's nem lesz kitéve veszedelemnek, mint itthon, ha széllyel szaladgál. Elviszi tehát a' kis Pistát oskolába 's így szöll a' tanítónak. „Édes Précceptor Uram, én ezt a' kis fiút tsak azért hoztam fel oskolába, hogy otthon valami szerentsétlenség ne essék rajta, mert igen eleven, nem lehet eléggé rávigyázni, 's félek, hogy ha az útszára szaladgál, még a' lovak agyon rugják vagy eltapodják, mint-hogy éppen a' piatz útszán lakom. Arra kérem Kigyelmedet, ne tanítsa ezt még semmire is, ne hogy elmenjen a' kedve az oskolábajárástól, hiszen tsak négy esztendő; hanem azt szeretném, ha mindennap hozzászöllana, legalább úgy azt gondolja, hogy rá is szükség van az oskolában. Vettem neki Abétzét is, hogy könyv nélkül ne járjon.“ — A' mi fiúnk mindég

örömmel ment vagy két hétig az oskolába, mert a többi gyermekekkel jól mulatta magát, 's nem volt egyéb dolga, mint mindennap egy két ilyen kérdésre felelni: No Pista jókor felkeltél ma? — Van e' sok szekér a' piatzon? Nem rugott meg a' ló? — De ne is menj ám közel hozzá. — Árulnak e' már tseresznyét? hát zsenditzét? — Hol van az aranyos fedelű Ábétzed? — Ejnye be szép. — Majd megmutatják a' szomszédaid, hogy kell az Ábétzed fogni, 's hol a' nagy Á, hol a' nagy B. 's a' t, Egyszer a' Praeceptort némelly pajkos tanítványai felboszszantották 's keményen kezdé őket letzkézni. Pistára is rákerül a' sor. „Hát te tudsz e' már valamit? Mutassd meg, melyik az Á, melyik a' B?“ — Nem tudom én, felele Pista. — „Kis számár vagy.“ — Haza megy a' fiú, 's délután az udvaron játszik, eszébe sints, hogy oskolába menjen. — Meglátja az Attya. „Hát te miért nem mégy oskolába? hiszen már két óra is elmúlt.“ — P. Nem megyek én soha többé... A. „Miért te?“ P. Hiszen nem tud az a' Préceptor semmit. A. „Hogy ne tudna te?“ P. Nem biz a', hiszen ma még én tőlem kérdezte, hogy mutassam meg neki, melyik az Á, melyik a' B? 's hogy nem tudtam megmutatni, még azt mondta, hogy számár vagyok.

Haszna lehet kettő, egy az, tréfája nevetet;
Más hogy okossággal jó tanuságra vezet.

R e j t e t t s z ó.

Tsak három a' betűm, de sok népből állok;
'S szégyenlem! már szinte módiba ment nállok:
Hogy néha én bennem tsak azért forognak
Vigan, mert inségben mások nyomorognak.
Fordíts meg, 's látd, mikor ök engemet adnak,
Én fáradok, mivel tsak rajtam vígadnak.

Megfejtés: 5 - dik Szám. Olló.